

32 VOLBY

Metodické vysvětlivky

Ve dnech 8. a 9. října 2021 se konaly řádné **volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky** na další čtyřleté volební období. Volby byly vyhlášeny rozhodnutím prezidenta republiky č. 611/2020 Sb. ze dne 28. prosince 2020.

Způsob zjišťování výsledků voleb a postup při jejich dalším zpracování až po rozdělení mandátů je stanoven zákonem č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen volební zákon). Významnou změnu volební legislativy přinesl zákon č. 189/2021 Sb., který reagoval na nález Ústavního soudu Pl. ÚS 44/17 (zrušil některé paragrafy volebního zákona). Tento zákon nově upravil řešení přepočtu hlasů na mandáty a také aditivní klauzule pro vstup volebních stran do skrutinia. Presentované údaje vycházejí z výsledků zpracovaných pro Státní volební komisi, upravených na základě usnesení Nejvyššího správního soudu Vol 102/2021 ze dne 5. listopadu 2021, kterým soud konstatoval, že odvolání kandidatury kandidáta č. 16 koalice SPOLU v Jihomoravském kraji nebylo platné a nově určil pořadí náhradníků této koalice.

Tyto volby byly doprovázeny zvýšenými hygienicko-epidemickými opatřeními v souvislosti s onemocněním covid-19. Ve Sbírce zákonů byl 21. července 2021 publikován zákon č. 296/2021 Sb., o zvláštních způsobech hlasování ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2021 a o změně některých zákonů, který upravoval speciální možnosti pro hlasování osobám, kterým nařídila karanténu nebo izolaci z důvodu onemocnění covid-19 krajská hygienická stanice nebo praktický lékař. Zákon také umožnil hlasování voličům umístěným v zařízeních, která byla z rozhodnutí krajské hygienické stanice uzavřena. Zvláštní způsoby hlasování zajistily speciální komise pro hlasování a sčítání těchto hlasů provedly sčítací komise zřízené u krajských úřadů.

Pro voliče, kteří se zúčastnili voleb na základě zákona č. 296/2021 Sb. a kteří v důsledku karantény nebo izolace nemohli volit ve volebních místnostech, byly připraveny tři druhy zvláštních způsobů hlasování:

1. Hlasování z motorového vozidla u volebního stanoviště (tzv. drive-in hlasování) – tato volební stanoviště byla zřízena pro každý okres (a na území Hl. m. Prahy) a byla uzpůsobena pro průjezd silničního motorového vozidla.
2. Hlasování v pobytovém zařízení sociálních služeb, které bylo uzavřeno – krajská hygienická stanice nahlásila uzavřená zařízení na svém území krajskému úřadu a ten do nich vyslal speciální komisi pro hlasování.
3. Hlasování do zvláštní přenosné volební schránky – jestliže občan v nařízené karanténě nebo izolaci nemohl využít drive-in hlasování, mohl požádat krajský úřad o příjezd speciální komise pro hlasování, která přijela se zvláštní přenosnou volební schránkou za občanem domů.

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky se konaly na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním, podle zásady poměrného zastoupení ve volebních krajích. Ústavou je stanoven počet volených poslanců (mandátů) na 200. V příloze zákona je stanoveno 14 volebních krajů tak, že se shodují s krajským členěním České republiky.

Občanům bylo umožněno volit i v zahraničí, kde byly vytvářeny volební místnosti u vybraných velvyslanectví, generálních konzulátů a dalších forem zastoupení České republiky. Výsledky ze zahraničí byly na základě losu Státní volební komise sčítány do volebního kraje Ústeckého.

Voliči byli státní občané České republiky, kteří alespoň ve druhý den voleb dosáhli věku nejméně 18 let, a nenastala u nich zákonem stanovená překážka ve výkonu volebního práva. Své právo volit mohl volič uplatnit v některém ze stálých volebních okrsků na území České republiky, nebo ve zvláštním volebním okrsku v zahraničí, kde byl zapsán do seznamu voličů. Volič mohl volit též na voličský průkaz v kterémkoli stálém nebo zvláštním volebním okrsku, tedy v tuzemsku i v zahraničí. Využít mohl volič i zvláštních způsobů hlasování (zákon č. 296/2021 Sb.).

O mandáty se ucházelo dvacet politických stran a politických hnutí, jedna dvoukoalice a jedna trojkoalice politických stran a politických hnutí, tedy celkem 22 subjektů, které podaly kandidátní listinu alespoň v jednom volebním kraji (dále jen strana). Na kandidátních listinách byli jmenovitě uvedeni kandidáti v pořadí, v jakém je strana určila pro přidělení získaných mandátů. Maximální počet kandidátů je limitován zákonem diferencovaně podle volebních krajů.

Volbu provedl volič tak, že vložil do úřední obálky jeden hlasovací lístek pro vybranou stranu a poté obálku vhodil do volební schránky. Na hlasovacím lístku mohl vyznačit zakroužkováním až čtyř pořadových čísel ty kandidáty, kterým dal přednost. Pokud způsob hlasování vyhověl podmínkám stanoveným zákonem, představoval takový hlasovací lístek jeden platný hlas pro tuto stranu.

Platné hlasy získané jednotlivými stranami rozhodly o tom, které z nich se podělí o stanovený počet mandátů; do skrutinia postoupily jen ty strany, které v souhrnu za všechny volební kraje dosáhly stanoveného procenta z celkového počtu odevzdaných platných hlasů. Tuto hranici stanovuje zákon podle typu kandidátní listiny – pro samostatně kandidující politickou stranu nebo politické hnutí jde o 5 %, pro koalice složené ze dvou politických stran nebo politických hnutí jde o 8 % a pro koalice složené ze tří a více politických stran nebo politických hnutí jde o 11 %.

Mandáty byly stranám přidělovány ve dvou skrutiniích výpočtem dle zákona a obdrželi je kandidáti stran ve volebních krajích v pořadí, v jakém byli uvedeni na hlasovacím lístku; pokud však kandidát získal tolik přednostních hlasů, že to činilo alespoň 5 % z celkového počtu hlasů pro tuto stranu v rámci volebního kraje, připadnul mandát přednostně tomuto kandidátovi. Nezvolení kandidáti stran, které získaly mandát ve volebním kraji, se stali náhradníky.

Počet zapsaných voličů představuje počet osob zapsaných v seznamech voličů, kteří splňují zákonné podmínky pro výkon aktivního volebního práva a osoby vedené v evidencích oprávněných voličů podle zákona č. 296/2021 Sb.

Volební účast je počítána jako podíl počtu hlasujících voličů (osob, jimž byla ve volební místnosti nebo komisí pro hlasování vydána úřední obálka) a zapsaných voličů (osob uvedených v seznamech voličů a evidencích oprávněných voličů).

Příliš dlouhé názvy politických stran a politických hnutí jsou pro potřeby prezentace v tabulkách zkráceny. Srovnatelnost s údaji z předchozích let je možná pouze u totožných politických subjektů. Identifikace podle názvu (příp. zkratky) však nemusí být v případě porovnání v čase jednoznačná vzhledem k častým změnám (vznik nových politických subjektů, změny jejich názvů, změny složení koalic apod.).

Vzhledem k zaokrouhlování (či uvádění údajů o procentech platných hlasů na dvě desetinná místa bez zaokrouhlení) nemusí být součet relativních hodnot roven 100.

Tabulky zahrnují kompletní výsledky hlasování, včetně zvláštních způsobů hlasování dle zákona č. 296/2021 Sb.

* * *

Další informace jsou dostupné na internetových stránkách Českého statistického úřadu:

– www.czso.cz/csu/czso/volby_lide

– www.volby.cz